

Forord

Det er ingen hemmelighed, at Gammel Estrup – Herregårdsmuseet satser på dannelse og tager sin opgave med at være en (ud)dannende institution både lokalt, regionalt og nationalt meget seriøst. Et særligt fokusområde under dette overordnede tema har været adelens dannelsesrejser gennem tiden. Som led i unge adelsmænds internationale opdragelse og uddannelse blev de i en lang periode i historien sendt på dannelsesrejser til Europas universiteter og storbyer. Her mødtes de med andre adelsmænd fra hele Europa, og som det er med de fleste af de ting, vi oplever i ungdommen sammen med andre på vores egen alder, så er det ofte noget af det, der påvirker os og vores handlinger stærkest, og som måske ligefrem er med til at forme vores løbebane senere i livet. Det er i hvert fald ofte noget af det, der kommer til at stå skarpest i vores erindring senere i livet.

Traditionen med dannelsesrejser kendes fra renæssancen (fra midten af 1500-tallet) og er udtryk for de ændrede livsvilkår, der opstod for herremændene i løbet af 1500-tallet. Fra at have været riddere og krigere, skulle de nu være embedsmænd og diplo-

mater ved de europæiske hoffer, og dannelsesidealet blev den humanistiske verdensborger, der var fortrolig med klassisk åndsliv og smag. Endvidere skulle de også kunne begå sig både på „de bonede gulve“ i magtens centrum og derhjemme på herregården, når der skulle drives landbrug, skovbrug og godsdrift. På rejserne rundt i Europa besøgte adelssønnerne typisk de førende universiteter og gennem disse, stiftede de bekendtskab med fremmede sprog og kulturer, ligesom de også lærte de europæiske teatre, museer og biblioteker at kende. Hjemme igen spredte disse nyerhvervede kundskaber sig gennem herregårdens hierarki til resten af samfundet, som på denne måde fik en aktuel, global saltvandsindsprøjtning via herregårdenes ungdom og nye verdensborgere. Globalisering er med andre ord ikke noget nyt fænomen!

Gennem århundreder var det således det europæiske aristokrati, der var hovedkræfterne bag de fleste former for udveksling af viden om ikke bare arkitektur, kunst, litteratur og musik, men også i høj grad udveksling af ideer, politiske strømninger,

filosofi og videnskab. Herregårdene var dermed ikke bare i Danmark, men i størstedelen af de europæiske lande og regioner historisk set et forbindelsesled til resten af Europa, og et af de steder, hvor Europa først nåede lokalområderne.

I nærværende eksemplar af *Herregårdshistorie* kan I blive meget klogere på, hvad dannelsesrejser var, hvorfor de opstod, hvordan de udviklede sig, og hvorfor de senere forsvandt igen. Se for eksempel Mikael Frausings artikel *Det fortryllende Italien – den vilde greve og 1700-tallets nye rejseidealer* eller Jørn Lunds artikel *Tag på dannelsesrejse, strip-perejse, fantasirejse – eller bliv hjemme*. Man kan også læse om dannelsesrejser på et helt andet plan (vi kunne kalde det for ’den indre dannelsesrejse’), når museumsformidler Helle Ingerslev Kristensen fortæller om sit spændende arbejde med børn med særlige behov. I artiklen *Mangfoldighed og diversitet – Gammel Estrup som alternativt læringsrum for børn med særlige behov* præsenterer hun de gode resultater, hun har opnået ved at inddrage, aktivere og danne nogle af de børn, der ikke så let til-

egner sig viden, når den formidles mere traditionelt via „katederundervisning“ eller gennem tekster, omvisninger og foredrag. Børnene får meget mere ud af at deltage i fysiske aktiviteter i skovarbejderhuset, *Mikkelsdal*, eller i den omkringliggende skov. Her kan de på egen krop prøve kræfter med at kløve brænde og tænde op i komfuret, ligesom de kan dufte, smage og føle sig frem, når de skal hjælpe med at finde bær, svampe og urter i skoven, eller plukker blomster og henter frugt og grønt i husets lille køkkenhave. Bliver stimulanserne i de enkelte aktiviteter for meget, kan børnene til enhver tid trække sig lidt ud i periferien og for eksempel snitte i en pind, alt i mens de fortsat kan følge med i, hvad der sker i undervisningsforløbet, men uden at de bliver så direkte involveret. Læs selv mere om dette spændende projekt og en masse andre interessante emner i bogens righoldige udvalg af artikler.

Rigtig god læselyst!

Gammel Estrup den 12. oktober 2015
Britta Andersen, museumsdirektør